

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 221/2014-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. marca 2014 predbežne prerokoval sťažnosť R. M., zastúpeného spoločnosťou JUDr. Peter Kubík, advokát, s. r. o., Advokátska kancelária, Poľná cesta 966/9, Dunajská Streda, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Peter Kubík, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Cbm 61/04-503 zo 17. júla 2009, uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6 Obo 89/2009-526 zo 16. decembra 2009 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. septembra 2013 v konaní sp. zn. 1 ObdoV 20/2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. M. o d m i e t a.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. januára 2014 doručená sťažnosť R. M. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Cbm 61/04-503 zo 17. júla 2009, uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 6 Obo 89/2009-526 zo 16. decembra 2009 a uznesením najvyššieho súdu z 26. septembra 2013 v konaní sp. zn. 1 ObdoV 20/2012.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností vyplýva, že sťažovateľ vystupoval ako žalobca v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 3 Cbm 61/04, ktorého predmetom bol uplatnený nárok na náhradu škody v sume 437 068,18 € s príslušenstvom. Za žalovaných sťažovateľ označil v 1. rade spoločnosť J., v 2. rade Ing. B. P., a v 3. rade Č.

Krajský súd rozsudkom z 20. novembra 2007 v spojení s opravným uznesením z 25. februára 2008 žalobu sťažovateľa zamietol a najvyšší súd ako súd odvolací rozsudkom z 19. februára 2009 v konaní sp. zn. 6 Obo 84/2008 zamietnutie sťažovateľovej žaloby potvrdil.

Sťažovateľ podal proti meritórnemu rozsudku krajského súdu i proti odvolaciemu rozsudku najvyššieho súdu dovolanie. Na základe toho krajský súd vyrubil sťažovateľovi súdny poplatok za dovolanie v sume 52 448,12 €. Sťažovateľ vyrubенý súdny poplatok neuhradil a požiadal o oslobodenie od súdneho poplatku. Dôvodil konštatovaním, že nemá dostatok disponibilných finančných prostriedkov na uhradenie vyrubenej sumy súdneho poplatku, keďže je fyzickou osobou – nepodnikateľom. Krajský súd vyzval sťažovateľa, aby uviedol skutočnosti o jeho pomeroch majúcich vplyv na posúdenie a rozhodnutie o jeho žiadosti.

Krajský súd uznesením č. k. 3 Cbm 61/04-503 zo 17. júla 2009 nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdneho poplatku za podané dovolanie. Konštatoval, že sťažovateľ *„nepredložil ani jeden z požadovaných dokladov a právny zástupca uviedol, že v tomto prípade nejde o svojvoľné a zrejme bezúspešné uplatnenie práv, navrhovateľ nie je nemajetný, iba nemá k dispozícii dostatok likvidných finančných prostriedkov na zaplatenie súdneho poplatku... Z jeho hľadiska podrobné zdokladovanie majetkovej*

situácie navrhovateľa sa javí ako zbytočné. Domnieva sa, že priznanie oslobodenia od súdneho poplatku odôvodňujú pomery účastníka. Pomery účastníka je potrebné posudzovať ad hoc... s prihliadnutím na konkrétne okolnosti. Navrhovateľ preto navrhuje, aby súd po zohľadnení uvedených argumentov priznal navrhovateľovi oslobodenie od súdneho poplatku...“.

Krajský súd zhodnotil, že sťažovateľ „nepreukázal, že by nevlastnil žiadny majetok, nepredložil ani jeden doklad, na ktorý bol súdom vyzvaný, naopak uvádza, že nie je nemajetný, súd nemohol preskúmať jeho majetkové pomery, ktoré môžu byť teoreticky aj nadštandardné“. Z uvedených dôvodov krajský súd žiadosti sťažovateľa nevyhovel.

Uznesenie krajského súdu sťažovateľ napadol odvolaním, v ktorom uviedol, že „nie je nemajetný“ a „predkladanie akýchkoľvek dôkazov o majetkovej situácii žalobcu by nevedlo k oslobodeniu od súdnych poplatkov, bolo by neúčelné“. Súčasne sťažovateľ zdôraznil nedostatok likvidných finančných prostriedkov na zaplatenie súdneho poplatku s ohľadom na vyrubenú sumu a „relatívne krátku lehotu na zaplatenie súdneho poplatku“. Taktiež poukázal na skutočnosť, že „nie je podnikateľom a nie je povinný znášať podnikateľské riziko a držať veľké množstvo disponibilných zdrojov“.

Najvyšší súd uznesením č. k. 6 Obo 89/2009-526 zo 16. decembra 2009 napadnuté uznesenie krajského súdu potvrdil. Zdôraznil, že sťažovateľ „prvostupňovému súdu požadované doklady nepredložil, dôvodiac, že majetok má, nemá však disponibilné finančné prostriedky. Toto tvrdenie uviedol aj vo svojom odvolaní, poukazujú, že už zaplatil vysoké súdne poplatky, ako aj lehota na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie je veľmi krátka.

Odvolací súd k námietkam odvolateľa nemohol prihliadnuť, keďže ani jedna z nich nie je takou skutočnosťou, ktorá by umožňovala súdu priznať žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov

Je nesporné, že žalobca majetok má, čo sám potvrdil...

Tým, že nebola splnená jedno z dvoch podmienok podľa ust. § 138 ods. 1 O. s. p., t. j., že pomery účastníka – žalobcu odôvodňujú priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, prvostupňový súd postupoval správne, keď ďalej neskúmal druhý predpoklad, t. j., že nejde o svojvoľné a zrejme bezúspešné uplatňovanie práva.“.

Proti uzneseniu najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho sťažovateľ podal dovolanie, ktorého prípustnosť založil na tvrdenom odňatí možnosti konať pred súdom. Opätovne priznal, že nie je nemajetný, a preto by podľa jeho názoru predkladanie dôkazov o jeho majetkovej situácii bolo neúčelné. Prvostupňovému aj odvolaciemu súdu vytkol, že „*sa opierali pri svojom rozhodovaní ohľadne nepriznania oslobodenia od súdneho poplatku práve o túto skutočnosť. Pritom sú tu... podstatné skutočnosti, na ktoré poukázal už vo svojej žiadosti o oslobodenie od súdneho poplatku, ktoré v konečnom dôsledku – pri dodržaní dikcie zákona, že súd prihliadne na pomery účastníka (nielen majetkové, ale celkové) – mali mať za následok rozhodnutie súdu o oslobodení od súdneho poplatku... súdy tieto argumenty ignorovali, čím... zabránili v prístupe k spravodlivosti stanovením neprimerane vysokého súdneho poplatku, resp. nepriznaním oslobodenia od neho.*“.

Sťažovateľ v dovolaní tiež poukázal na fakt, že súdny poplatok je možné zaplatiť iba v peniazoch, a tak „*aktuálny objektívny nedostatok disponibilných peňažných prostriedkov nesmie zabrániť účastníkovi konania v uplatnení jeho ústavného práva na súdnu a inú právnu ochranu. Aktuálny nedostatok peňažných prostriedkov môže spôsobiť momentálnu neschopnosť zaplatiť súdny poplatok, aj keď, z hľadiska celkových majetkových pomerov účastníka, je predpoklad zaplatenia súdneho poplatku napr. speňažením iných majetkových hodnôt... k tomu treba brať do úvahy aj § 138 OSP, ktorý umožňuje odňatie oslobodenia od súdnych poplatkov, ak došlo k takej zmene pomerov účastníka, ktoré už oslobodenie neodôvodňuje. K takejto zmene môže dôjsť práve napríklad získaním peňažných prostriedkov speňažením vecí alebo iných majetkových hodnôt vo vlastníctve účastníka konania, čo vyžaduje dlhší čas presahujúci rámec určený na zaplatenie súdneho poplatku. Pri predčasnom, unáhlenom predaji jeho majetkových hodnôt by vznikla žalobcovi ďalšia škoda, čo po ňom nie je možné spravodlivo žiadať.*“.

Súdy sťažovateľa „*dohnali k tomu, aby finančné prostriedky na zaplatenie súdneho poplatku zabezpečil z cudzích zdrojov, a tak zabránil zastaveniu konania a zahatil svoju cestu k spravodlivosti. Takýto výklad zákona a prax súdov ohľadne nepriznania oslobodenia od súdneho poplatku, hoci výška poplatku je nad okamžité pomery účastníka, je... bránením prístupu k súdu, resp. garantovanie takéhoto prístupu len majetným.*“.

Sťažovateľ v odvolaní poukázal aj na rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) dôvodiac, že „*musí byť zabezpečený správny pomer medzi záujmom štátu na súdnych poplatkoch a právom žalobcu na prístup k súdu. Je zjavné, že požiadavka na zaplatenie čiastky 52.448,12 eur za preskúmanie splnenia povinností súdov vyplývajúcich z Dohovoru o ochrane ľudských práv, navyše za situácie, keď dovolateľ už vo veci samej zaplatil súdne poplatky v celkovej výške 1.448.381,- Sk, predstavuje... neprípustný exces... súdom určený poplatok... obmedzuje reálny výkon práva žalobcu na prístup k súdu, a tým pádom aj právo na súdnu ochranu. Ak zákon neumožňuje súdu zmierniť tento nepriaznivý dopad, alebo súdy túto možnosť danú napr. § 138 OSP nevyužijú, dostávajú seba i príslušný právny predpis do rozporu s vyššie uvedeným základným právom žalobcu a tomuto odnímajú možnosť konať pred súdom...“.*

Najvyšší súd uznesením z 26. septembra 2013 v konaní sp. zn. 1 ObdoV 20/2012 dovolanie sťažovateľa odmietol. Podľa názoru najvyššieho súdu „*skutočnosť, že pomery účastníka odôvodňujú priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov musí preukázať žiadateľ, ktorý je povinný v tomto smere označiť dôkazy a opísať svoje sociálne a majetkové pomery. Účastník konania je povinný súdu vierohodným spôsobom preukázať svoje pomery, ktoré sú rozhodujúce pre posúdenie dôvodnosti jeho žiadosti.*“. V tejto súvislosti najvyšší súd zdôraznil skutočnosť, že sťažovateľ „*nesplnil... povinnosť uloženú mu prvostupňovým súdom a nepredložil súdu skutočnosti preukazujúce jeho osobné, rodinné, zárobkové a finančné pomery. Naopak, v písomnom podaní súdu uviedol, že nie je nemajetný, iba nemá k dispozícii dostatok likvidných finančných prostriedkov na zaplatenie súdneho poplatku..., pričom požiadavku súdu na zdokladovanie jeho majetkovej situácie označil za zbytočnú. Súd prvého stupňa preto adekvátne vo svojom uznesení... skonštatoval, že nemohol preskúmať jeho majetkové pomery.*“.

Najvyšší súd poukázal aj na sťažovateľovo tvrdenie „*na niekoľkých miestach... v texte dovolania..., že si finančné prostriedky na zaplatenie súdneho poplatku zabezpečil z cudzích zdrojov. Z čoho dovolací súd logicky usudzuje, že žalobca už disponuje dostatkom finančných prostriedkov na uhradenie vyrubeneho súdneho poplatku...*“. Najvyšší súd skonštatoval, že krajský súd ako súd prvého stupňa „*sa pri vyrubovaní súdneho poplatku za dovolanie... náležite spravoval ustanoveniami § 5 ods. 1 písm. a), § 6 ods. 2 veta tretia,*

§ 7 ods. 10, § 8 ods. 1, § 9 ods. 4, § 10 ods. 1 veta prvá a druhá, § 12 ods. 2 veta prvá zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch... v znení účinnom ku dňu podania predmetného dovolania... a položkou I. 1 písm. a) Sadzobníka súdnych poplatkov...“.

V nadväznosti na to najvyšší súd uviedol, že „textové znenie položky I. 1 písm. a) Sadzobníka... zároveň dokazuje nepravdivosť ďalšieho z dovolateľových tvrdení o neobmedzenosti hornej hranice súdneho poplatku za dovolanie, keďže je z neho zrejmé, že v obchodných veciach sa súdny poplatok vyrubuje v sume najviac 33.193,50 eura, čo v prípade dovolania, vzhľadom na citovaný § 6 ods. 2 veta tretia zákona č. 71/1992 Zb. (dvojnásobok poplatku ustanoveného v sadzobníku), predstavuje sumu 66.387,- eur, ktorá je hornou hranicou súdneho poplatku za dovolanie. V danom prípade súd prvého stupňa vyrubil dovolateľovi... súdny poplatok za dovolanie v sume 52.448,12 eur v súlade so všetkými vyššie citovanými zákonnými ustanoveniami neprekročiac pritom zákonom prípustnú hornú hranicu tohto súdneho poplatku.“.

K argumentácii sťažovateľa o neprimeranosti sumy vyrubeneho poplatku pre účely dovolacieho konania najvyšší súd uviedol, že „dovolaciemu súdu zákonodarca... delegoval nielen právomoci napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zamietnuť... alebo zrušiť..., čo predstavuje princíp kasačný, ale zveril mu tiež právomoc dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zmeniť...“.

Bez povšimnutia nemôže zostať ani skutočnosť, že žalobca, hoc žiada o oslobodenie od súdneho poplatku dôvodiac nedostatkom likvidných finančných prostriedkov, disponuje dostatkom prostriedkov na úhradu výdavkov advokáta spojených s jeho zastupovaním v prejednávanej veci.“.

Napokon najvyšší súd uzavrel, že sťažovateľ v danom prípade „nepreukázal existenciu pomerov, so zreteľom na ktoré by mu bolo možné priznať oslobodenie od súdneho poplatku“, a preto konštatoval vecnú správnosť prvostupňového uznesenia i uznesenia najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ poukazuje na procesnú povahu dovolacieho konania, v ktorom dovolací súd zásadne „dokazovanie nevykonáva... Posudzuje teda porušenie práv účastníka konania zo strany súdov nižšieho stupňa“.

a nerozhoduje o právach alebo povinnostiach účastníka konania vo vzťahu k predmetu konania alebo vo vzťahu k iným účastníkom konania. Porušenie procesných práv účastníka konania nemá v peniazoch vyjadriteľnú hodnotu a prípadné konštatovanie porušenia tohto práva súdmi nižšieho stupňa nie je zárukou úspechu... vo veci samej. Za týchto okolností určenie výšky súdneho poplatku z hodnoty predmetu pôvodného sporu..., navyše vo výške dvojnásobku súdneho poplatku z pôvodného sporu, sa javí ako krajne nelogické a neprimerané obmedzenie práva na prístup k súdu... Na základe takýchto podmienok sa nárok na uplatnenie základného práva na prístup k súdu.... stáva luxusom pre zanedbateľné minimum vyvolených.“. Podľa názoru sťažovateľa «takéto obmedzenie prístupu k súdu navyše nemá ani legitímny cieľ. Legitímnym cieľom je zamedzenie zaťažovaniu súdov nepodstatnými spormi... Takémuto legitímnemu cieľu by v prípade dovolania zodpovedalo zavedenie paušálneho poplatku... Dovolanie v hospodársky i právne významných kauzách má pre účastníkov konania, ale aj pre vývoj rozhodovacej praxe (teda celospoločenský) význam. V prípade, ak stanoví zákonodarca výšku súdneho poplatku za dovolanie na dvojnásobok „základnej“ sadzby, dôjde v drvivej väčšine k odfiltrovaní týchto hospodársky i právne významnejších prípadov. Ani v konkrétnom prípade sťažovateľ nie je oligarchom alebo finančným koncernom, aby pre neho boli súdne poplatky vo výške cez 100.000,- Eur bežným výdavkom... Je síce majetný, ale jeho zdroje, najmä tie disponibilné, sú samozrejme obmedzené.».

Sťažovateľ poukázal aj na právnu úpravu regulujúcu sumu súdneho poplatku za dovolanie v iných štátoch a aj na judikatúru ESLP.

V závere sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom vo veci samej takto rozhodol:

„Rozhodnutím Krajského súdu Bratislava č. k. 3 Cbm 61/2004 zo dňa 17.07.2009, rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6 Obo 89/2009 zo dňa 16.12.2009 a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 ObdoV 20/2012 zo dňa 26.09.2013 bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zakotvené v článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ústavný súd SR rozhodnutie Krajského súdu Bratislava č. k. 3 Cbm 61/2004 zo dňa zo dňa 17.07.2009, rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6 Obo 89/2009 zo dňa 16.12.2009 a rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 ObdoV 20/2012 zo dňa 26.09.2013 zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu Bratislava na ďalšie konanie.“

Stážovateľ požaduje aj priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom v sume 331,52 €.

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. Pokiaľ ide o tú časť sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta voči uzneseniu krajského súdu č. k. 3 Cbm 61/04-503 zo 17. júla 2009 a voči uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 6 Obo 89/2009-526 zo 16. decembra 2009, ústavný súd zistil, že porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) i jeho práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) označenými rozhodnutiami už bolo predmetom rozhodovania ústavného súdu, a to vo veci sp. zn. II. ÚS 179/2010. V uvedenom konaní ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 179/2010-9 z 8. apríla 2010 vtedajšiu sťažnosť sťažovateľa smerujúcu proti prvostupňovému uzneseniu krajského súdu odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie v tejto časti. Pokiaľ išlo o namietanie druhostupňového uznesenia najvyššieho súdu, ústavný súd uvedeným uznesením odmietol sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú.

Podľa § 24 písm. a) zákona o ústavnom súde návrh nie je prípustný, ak sa týka veci, o ktorej ústavný súd už rozhodol, okrem prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu už podmienky konania boli splnené.

Nedostatok právomoci na prerokovanie sťažnosti proti prvostupňovému uzneseniu krajského súdu je procesná prekážka, ktorá dodatočne neodpadla, a vzhľadom na závery uznesenia č. k. II. ÚS 179/2010-9 z 8. apríla 2010, ktoré sú sťažovateľovi známe, nemohlo dôjsť k žiadnej zmene ani v zjavnej neopodstatnenosti namietaného porušenia označených práv sťažovateľa druhostupňovým uznesením krajského súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd vzhľadom na popísané skutkové okolnosti a na citovaný § 24 písm. a) zákona o ústavnom súde musel súčasnú sťažovateľovu sťažnosť v časti smerujúcej proti uzneseniu krajského súdu č. k. 3 Cbm 61/04-503 zo 17. júla 2009 a proti uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 6 Obo 89/2009-526 zo 16. decembra 2009 odmietnuť pre neprípustnosť.

2. Vo vzťahu k namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa dovolacím uznesením najvyššieho súdu z 26. septembra 2013 v konaní sp. zn. 1 ObdoV 20/2012 ústavný súd najprv poukazuje na vlastnú ustálenú judikatúru, podľa ktorej o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom

orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím alebo iným označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, III. ÚS 168/05, IV. ÚS 136/05, I. ÚS 264/2011).

V zhode so sťažovateľom ústavný súd podotýka, že ESĽP skutočne za súčasť práva na spravodlivé súdne konanie výslovne považuje aj primeranosť výšky súdneho poplatku, keďže *výška poplatku vo svetle okolností konkrétneho prípadu vrátane sťažovateľovej spôsobilosti zaplatiť poplatok, a fáza konania, v ktorej došlo k obmedzeniu, predstavujú faktory, ktoré sú... pri určovaní, či osobe bolo dostupné právo na prístup a či sa jej dostalo „vypočutia súdom“*. *Príliš vysoký súdny poplatok, ktorý znemožňuje poskytnutie súdnej ochrany uplatnenému právu, znamená porušenie ochrany priznanej čl. 6 ods. 1 dohovoru* (Kreuz v. Poľsko, sťažnosť č. 28249/95 z 19. júna 2001, § 60; mutatis mutandis Jedamski, Jedamska v. Poľsko, sťažnosť č. 73547/01 z 30. novembra 2005, § 60; Kniat v. Poľsko, sťažnosť č. 71731, § 45).

Ústavný súd vo vzťahu k aplikácii § 138 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) už vo veci sp. zn. IV. ÚS 11/2010 uviedol, že je v záujme účastníka konania, ktorý sa oslobodenia od súdnych poplatkov (či už čiastočného alebo úplného) domáha, preukázať, že spĺňa zákonom ustanovenú podmienku, podľa ktorej jeho pomery odôvodňujú priznanie oslobodenia.

Zhodne so závermi formulovanými ústavným súdom v už spomenutej sťažovateľovej veci sp. zn. II. ÚS 179/2010 ústavný súd aj pri súčasnom predbežnom prerokovaní sťažnosti konštatuje, že ak podľa názoru sťažovateľa jeho pomery odôvodňovali priznanie oslobodenia, pretože aktuálne nemal k dispozícii v krátkom čase potrebnú značnú sumu finančných prostriedkov, bolo v jeho záujme súdu poskytnúť potrebné údaje o výške jeho momentálne dostupných voľných (disponibilných) finančných prostriedkov a tieto údaje

v rámci možnosti dôkazmi aspoň spravdepodobniť. Napriek tomu sťažovateľ tak neurobil, čo znamená, že neuniesol dôkazné bremeno vyplývajúce z jeho žiadosti o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov.

Odmietavý záver najvyššieho súdu založený na hodnotiacom konštatovaní, podľa ktorého sťažovateľ „*nepreukázal existenciu pomerov, so zreteľom na ktoré by mu bolo možné priznať oslobodenie od súdneho poplatku*“, nemožno preto považovať za arbitrárny či zjavne neodôvodnený.

Ústavný súd znovu sa stotožňujúc so závermi vyslovenými vo veci sp. zn. II. ÚS 179/2010 uvádza, že aj v dovolaní proti druhostupňovému uzneseniu najvyššieho súdu, ba aj v tu predbežne prerokúvanej sťažnosti tkvie podstata sťažovateľových námietok v ústavnej nekonformite výkladu § 138 ods. 1 OSP i relevantných ustanovení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“).

K tomu ústavný súd odkazuje na rozhodnutie vo veci sp. zn. II. ÚS 244/09, podľa ktorého ústavne konformný výklad právnej normy, resp. výklad právnej normy vôbec nemôže siahať tak ďaleko, aby sa dostal do rozporu so znením, resp. so zmyslom vykladaného normatívneho textu. V takomto prípade by totiž už nešlo o výklad, ale o faktickú novelizáciu právnej normy.

Ak teda z ustanovení zákona o súdnych poplatkoch z jeho sadzobníka vyplýva matematicky exaktný spôsob výpočtu sumy súdneho poplatku za podané dovolanie uplatňujúci sa vo všetkých druhovo identických prípadoch, nemožno požadovať od všeobecných súdov takú aplikáciu predmetných ustanovení na konkrétny prípad sťažovateľa, ktorá by znamenala úplné popretie ich jazykového vyjadrenia.

Ústavný súd dospel k jednoznačnému záveru, že už samotné predbežné prerokovanie predloženej sťažnosti v časti smerujúcej proti uzneseniu najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho na prvý pohľad vylúčilo možnosť konštatovať porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a jeho práva na spravodlivé súdne konanie týmto uznesením

po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Najvyšší súd dospel pri skúmaní možnej vady druhostupňového uznesenia regulovanej v § 237 písm. f) OSP k právnym záverom, ktoré nesignalizujú žiadne známky nedostatkov, ktoré by z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti uznesenia o odmietnutí dovolania mohli byť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie relevantné. Preto je sťažnosť v časti napádajúcej uznesenie najvyššieho súdu z 26. septembra 2013 v konaní sp. zn. 1 ObdoV 20/2012 zjavne neopodstatnená.

V námietkach formulovaných v predloženej sťažnosti si nemožno nevšimnúť odtieň kritiky § 138 ods. 1 OSP i dotknutých ustanovení zákona o súdnych poplatkoch z pohľadu ich (ne)súladu s ústavou a dohovorom.

Ústavný súd už vo svojej judikatúre (I. ÚS 23/99, I. ÚS 29/99) uviedol, že každé z konaní pred ústavným súdom možno začať len ako samostatné konanie a len na návrh oprávnených subjektov, a preto žiadne z nich nemôže tvoriť súčasť iného druhu konania pred ústavným súdom. Ústavná a zákonná úprava konaní pred ústavným súdom ich koncipuje výlučne ako samostatné konania a nepripúšťa možnosť uskutočniť ich aj v rámci a ako súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom. Vychádzajúc z uvedeného za opodstatnené návrhy na začatie konania pred ústavným súdom (vrátane sťažností fyzických osôb a právnických osôb) možno preto považovať len tie, o ktorých je možné konať a aj rozhodnúť v niektorom z uvedených typov konaní pred ústavným súdom ako v samostatnom konaní (napr. II. ÚS 806/00, II. ÚS 336/09).

V rámci konania o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nemôže posudzovať otázku súladu zákona s ústavou či medzinárodnou zmluvou podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy, lebo konanie podľa čl. 125 ods. 1 ústavy je osobitným konaním. Navyše, subjekty oprávnené (aktívne legitimované) podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy sú uvedené v ustanovení čl. 130 ods. 1 ústavy, pričom sťažovateľ medzi tieto subjekty nepatrí.

3. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti v celom rozsahu v nej formulovaného petitu nebolo už potrebné rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa formulovaných v návrhu na rozhodnutie vo veci samej (navrhované zrušenie napadnutých uznesení krajského súdu a najvyššieho súdu, požiadavka na priznanie náhrady trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. marca 2014